

Верховний
Суд

Касаційний господарський суд

Закон України «Про акціонерні товариства»

(Довідка за результатами аналізу Закону України «Про акціонерні товариства» № 2493, прийнятого Верховною Радою України та переданого на підпис Президентові України)

Управління забезпечення роботи секретаря та суддів судової палати
для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав та
цінних паперів

Основні новели Закону № 2493

- ✓ запровадження механізму проведення загальних зборів із застосуванням електронного голосування;
- ✓ приведення ряду норм (щодо представництва акціонерів, злиття, приєднання, виділення та поділу акціонерних товариств) у відповідність до законодавства ЄС;
- ✓ надання можливості запровадження в АТ однорівневої структури управління товариством;
- ✓ розширення кола осіб, яким надано право звертатися до суду з похідним позовом;
- ✓ врегулювання питання відповідальності посадових осіб АТ зокрема шляхом передбачення механізму відшкодування ними збитків, встановлення обмеження щодо зайняття посад в АТ та можливості дострокового припинення повноважень посадових осіб АТ у разі завдання такими особами збитків товариству;
- ✓ запровадження діяльності радника з корпоративних прав;
- ✓ врегулювання питання запровадження в АТ посади корпоративного секретаря;
- ✓ виключення із Закону України «Про акціонерні товариства» норм, які вимагають існування в акціонерних товариствах ревізійної комісії (ревізора);
- ✓ запровадження механізму обліку часток ТОВ/ТДВ в обліковій системі Центрального депозитарію цінних паперів.

Посилення захисту міноритарних акціонерів

- ✓ Знижено відсотковий ценз, за яким більшими правами наділені міноритарні акціонери, які володіють 5 і більше відсотками простих акцій товариства. Наприклад, відповідно до ч. 6 ст. 9 Закону незалежна оцінка акцій товариства має бути проведена на вимогу акціонера, який є власником 5 і більше відсотків простих акцій товариства, а під час обов'язкового продажу акцій акціонерами на вимогу особи (осіб, що діють спільно), яка є власником домінуючого контрольного пакета акцій – більше 1 відсотка простих акцій товариства).
- ✓ Також Законом № 2493 вносяться положення про захист прав міноритарних учасників ТОВ/ТДВ, зокрема, новою редакцією ч. 7 ст. 32 Закону України «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю» передбачено, що обов'язково включаються до порядку денного загальних зборів учасників питання, що вносяться учасником або учасниками товариства, які у сукупності володіють 5 або більше відсотками статутного капіталу товариства (попередньою редакцією передбачалося 10%)

Електронні збори

- ✓ Відповідно до ст. 38 Закону № 2493 загальні збори акціонерів можуть проводитися шляхом електронного голосування, законодавець вводить термін «електронні загальні збори».
- ✓ Електронні загальні збори не передбачають спільної присутності на них акціонерів (їх представників) та проводяться виключно шляхом електронного заочного голосування акціонерів з використанням авторизованої електронної системи у порядку, встановленому цим Законом та нормативно-правовими актами Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку.

Структура управління акціонерним товариством

- ✓ З прийняттям нового закону структура управління акціонерним товариством може бути однорівневою або дворівневою.
- ✓ За **однорівневої структури управління** органами управління акціонерним товариством є загальні збори акціонерів та рада директорів. Однорівнева структура управління передбачає здійснення функцій контролю та управління діяльністю акціонерного товариства єдиним колегіальним органом - радою директорів.
- ✓ За **дворівневої структури управління** органами управління акціонерним товариством є загальні збори акціонерів, орган, відповідальний за здійснення нагляду (наглядова рада), і виконавчий орган (колегіальний або одноосібний). Дворівнева структура управління передбачає чіткий розподіл функцій з безпосереднього управління поточною (операційною) діяльністю акціонерного товариства, які здійснює виконавчий орган, та функцій контролю за роботою виконавчого органу, а також інших керівників акціонерного товариства (у тому числі керівників підрозділів контролю та внутрішнього аудиту), які здійснює наглядова рада.

Рада директорів

- ✓ Законодавець встановлює пряму вимогу про створення ради директорів в акціонерному товаристві у разі обрання однорівневої структури управління.
- ✓ Згідно зі ст. 62 Закону № 2493 Рада директорів акціонерного товариства є колегіальним виконавчим органом, що у межах компетенції, визначеної статутом акціонерного товариства та законом, здійснює управління товариством та забезпечує контроль за діяльністю виконавчих директорів. Рада директорів підзвітна загальним зборам акціонерів та самостійно організовує виконання своїх рішень. Рада директорів діє від імені акціонерного товариства у межах, визначених статутом акціонерного товариства і законом.
- ✓ Компетенція Ради директорів акціонерного товариства поширюється на вирішення всіх питань діяльності товариства, крім питань, що належать до виключної компетенції загальних зборів.

Рада директорів

- ✓ До складу ради директорів входять виконавчі директори та можуть входити невиконавчі директори, крім випадків, передбачених законом. Частина невиконавчих директорів можуть бути незалежними невиконавчими директорами.
- ✓ У ПрАТ з кількістю акціонерів до 10 осіб замість ради директорів може формуватися одноосібний виконавчий орган, який здійснює повноваження ради директорів, до якого застосовуються положення розділу X цього Закону.
- ✓ Управління поточною діяльністю акціонерного товариства здійснюють виконавчі директори. Функції з управління ризиками та контролю за діяльністю виконавчих директорів і товариства в цілому здійснюють невиконавчі директори.

Посилення вимог до корпоративного управління у державних та публічних акціонерних товариствах

- ✓ Згідно з ч. 2 ст. 68 Закону у ПАТ, а також у товариствах, у статутному капіталі яких частка держави (прямо або опосередковано) перевищує 50 відсотків, *створення радою директорів комітету наглядової ради з питань призначення, комітету наглядової ради з винагород, комітету наглядової ради з питань аудиту (аудиторський комітет) є обов'язковими*. Інші випадки обов'язкового створення радою директорів комітетів встановлюються законом.
- ✓ Окрім цього, відповідно до ч. 4 ст. 72 Закону не менш як одну третину складу наглядової ради ПАТ мають становити **незалежні директори**, при цьому кількість незалежних директорів не може становити менше двох осіб. Кількість незалежних директорів у наглядовій раді акціонерного товариства, у статутному капіталі якого частка держави прямо або опосередковано становить 50 і більше відсотків, має становити більшість членів наглядової ради.

Правовий статус корпоративного секретаря

✓ Відповідно до ч. 1 ст. 85 Закону в **обов'язковому порядку посада корпоративного секретаря акціонерного товариства запроваджується:**

•в акціонерних товариствах, цінні папери яких допущені до торгів на організованому ринку капіталу або щодо цінних паперів яких здійснено публічну пропозицію;

•банках, страховиках, недержавних пенсійних фондах, інших акціонерних товариствах, які є підприємствами, що становлять суспільний інтерес відповідно до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні»;

•ПрАТ з кількістю акціонерів – власників простих акцій товариства 100 і більше осіб.

✓ Корпоративний секретар є **посадовою особою**, яка відповідає за ефективну поточну взаємодію товариства з акціонерами, іншими інвесторами, координацію дій товариства щодо захисту прав та інтересів акціонерів, підтримання ефективної роботи ради директорів або наглядової ради, а також виконує інші функції, визначені законом, статутом акціонерного товариства.

✓ Наглядова рада або рада директорів уповноважена призначати корпоративного секретаря, встановлювати строк його повноважень, якщо інший строк не передбачено статутом акціонерного товариства. У ст. 87 Закону закріплено обсяг повноважень корпоративного секретаря.

Зміни до Господарського кодексу України

- ✓ Стаття 80 ГК України викладається у новій редакції. За новою редакцією порядок створення, функціонування та припинення господарських товариств регулюється ЦК України та законом.
- ✓ З ГК України виключаються ст. 82 «Установчі документи господарського товариства», ст. 85 «Власність господарського товариства», ст. 167 «Зміст корпоративних прав та корпоративних відносин». Натомість визначення корпоративних прав та корпоративних відносин перенесено до ЦК України.

Зміни до Цивільного кодексу України

- ✓ ЦК України доповнено ст. 96-1. Права учасників (засновників, акціонерів, пайовиків) юридичних осіб (корпоративні права), в якій, зокрема, закріплено нові визначення корпоративних прав та корпоративних відносин:
- ✓ Права учасників юридичних осіб (**корпоративні права**) – це сукупність правомочностей, що належать особі як учаснику (засновнику, акціонеру, пайовику) юридичної особи відповідно до закону та статуту товариства.
- ✓ **Корпоративними відносинами** є відносини між учасниками (засновниками, акціонерами, пайовиками) юридичних осіб, у тому числі які виникають між ними до державної реєстрації юридичної особи, а також відносини між юридичною особою та її учасниками (засновниками, акціонерами, пайовиками) щодо виникнення, здійснення, зміни і припинення корпоративних прав".
- ✓ У параграф 1 глави 8 включається підрозділ 4, зокрема, статті 140 і 141, в яких викладається визначення понять ТОВ та ТДВ. А також те, що особливості їх діяльності регулюються спеціальним законом.
- ✓ В нових редакціях викладено статті, якими регулюється діяльність акціонерних товариств.

Зміни до Господарського процесуального кодексу України

- ✓ Новою редакцією ст. 54 ГПК України **розширено кола осіб, яким надано право звертатися до суду з «похідним» позовом**. Законодавець наділив цим правом власника (власників), учасника (учасників), акціонера (акціонерів) юридичної особи, якому (яким) сукупно належить 5 і більше відсотків статутного капіталу товариства (голосуючих акцій) або частка у власності юридичної особи якого (яких) сукупно становить 5 і більше відсотків (попередня редакція – 10%).
- ✓ Ця нова редакція ст. 54 ГПК України також спрямована на захист міноритаріїв.
- ✓ Частина 10 ст. 129 ГПК України доповнена абзацом другим такого змісту: «Якщо інше не передбачено статутом акціонерного товариства, **судові витрати**, понесені акціонером (акціонерами) у зв'язку з поданням позову в інтересах такого акціонерного товариства про відшкодування збитків, заподіяних акціонерному товариству його посадовими особами, відшкодовується таким товариством незалежно від результатів розгляду справи у суді».

Зміни до Закону України «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю»

Законом вноситься і ціла низка змін до Закону України «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю», зокрема:

- ✓ зазнали змін окремі положення щодо **корпоративного договору** (ч. 1, 7 ст. 7), зокрема, встановлена можливість укладення такого договору на платній основі, та надано можливість сторонам корпоративного договору обрати право, за умови дотримання положень Закону України «Про міжнародне приватне право»;
- ✓ розширено перелік відомостей, які повинні міститися у статуті ТОВ/ТДВ. Так, ч. 5 ст. 11 доповнено п. 4 такого змісту: «облік часток товариства в обліковій системі часток товариств з обмеженою відповідальністю та товариств з додатковою відповідальністю, що ведеться Центральним депозитарієм цінних паперів (далі - облікова система часток);

Зміни до Закону України «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю»

- ✓ уточнення торкнулися і питань пов'язаних зі зверненням стягнення на частку учасника (ч. 1, 2, 4, 8 ст. 22).;
- ✓ встановлені обмеження щодо вирішення загальними зборами товариства питань, віднесених до виключної компетенції інших органів товариства законом або статутом товариства (ч. 1 ст. 30).;
- ✓ правом скликати загальні збори товариства, окрім наглядової ради, тепер наділена рада директорів (ч. 1 ст. 31).;
- ✓ пропозиції учасників, які в сукупності володіють 5 або більше відсотками статутного капіталу, підлягають обов'язковому включенню до порядку денного загальних зборів (ч. 7 ст. 32).

Облік часток ТОВ у Центральному депозитарії

- ✓ Закон України «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю» доповнено ст. 15.1, якою визначено, що учасники товариства у будь-який момент відповідно до цього Закону можуть прийняти рішення про облік часток товариства в обліковій системі часток або про припинення обліку часток в такій системі, що ведеться Центральним депозитарієм цінних паперів на підставі договору з товариством, у порядку, встановленому Комісією.
- ✓ Ця новела спрямована на додатковий захист права власності на частки товариства, гарантування виконання зобов'язань за правочинами щодо часток, формування технологічного способу проведення загальних зборів товариства, додаткових можливостей обміну інформацією при проведенні корпоративних подій.

Вихід з ТОВ учасника, частка якого становить 50 або більше відсотків

- ✓ Законодавцем внесені зміни до ст. 24 Закону України «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю», яка регулює питання виходу учасника з товариства, за новою нормою статутом товариства може бути встановлено, що учасник товариства, частка якого у статутному капіталі товариства становить 50 або більше відсотків, може вийти з товариства без згоди інших учасників. Відповідне положення включається до статуту товариства або виключається з нього одностайним рішенням загальних зборів учасників, у яких взяли участь усі учасники товариства.

Незалежний та невиконавчий член органу ТОВ

✓ Закон України «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю» отримав у своєму змісті більш широке визначення незалежного члена органу товариства, відтак, відповідно до ст. 39.1 вищезазначеного Закону, незалежний член товариства – це фізична особа, яка відповідає вимогам, встановленим ст. 67 Закону України «Про акціонерні товариства», на яку не здійснюють будь-якого впливу інші особи у процесі прийняття рішень під час виконання нею своїх обов'язків, статутом товариства можуть передбачатися додаткові вимоги до незалежного члена наглядової ради та невиконавчого члена колегіального виконавчого органу.

Незалежний та невиконавчий член органу ТОВ

- ✓ Відповідно до ч. 3, 4 ст. 39.1 Закону у разі утворення наглядової ради до її складу можуть обиратися незалежні члени, а в тому випадку коли утворено колегіальний виконавчий орган до його складу можуть обиратися виконавчі або невиконавчі директори.
- ✓ **Невиконавчий член колегіального виконавчого органу** – ради директорів (невиконавчий директор) – це фізична особа, яка обрана членом ради директорів товариства та здійснює функції нагляду, управління ризиками та контролю за діяльністю товариства та виконавчих директорів. Невиконавчий директор не має права втручатися у поточну діяльність товариства в інший спосіб, ніж брати участь у прийнятті рішень радою директорів або комітетом (у разі утворення). Невиконавчий директор може бути незалежним членом такого виконавчого органу.
- ✓ Статутом товариства можуть передбачатися додаткові вимоги до незалежного члена наглядової ради та невиконавчого члена колегіального виконавчого органу.

